

УДК 374.147

**ЛЕКЦІЙНО-СЕМІНАРСЬКА СИСТЕМА ВИВЧЕННЯ
ВУГЛЕВОДНІВ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ**

Черній С.Ю., Гладюк М.М.

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

E-mail: nnglad@tnpu.edu.ua

Серед тенденцій наукової розробки новітніх технологічних підходів у сфері освіти найперспективнішими визнані модульні технології навчання, серед яких належне місце відводиться й лекційно-семінарській технології навчання. Навчання учнів за лекційно-семінарською системою пов'язане зі значними змінами організації уроку, методики викладання, використання особливих видів дидактичного забезпечення, яке доповнює підручник та інші навчальні посібники.

Вивчення теоретичних засад і практичних передумов організації лекційно-семінарської системи навчання показало, що донині недостатньо проведена теоретико-методологічна експертиза їх новизни, рівня наукового та методичного обґрунтування, недостатньо досліджена реальна ефективність у діяльності вчителів.

Таким чином вибір теми нашого дослідження зумовлений актуальним науковим завданням – з'ясувати, у чому новизна лекційно-семінарської системи навчання в сучасних умовах, і виявити її прогностичну та реальну ефективність у діяльності сучасної середньої школи на прикладі вивчення органічної хімії.

Предметом дослідження стала лекційно-семінарська технологія навчання як складна сукупність методів неперервної педагогічної взаємодії.

Завданнями дослідження було:

- на основі аналізу літературних джерел встановити сутність та переваги лекційно-семінарської системи навчання;
- сконструювати програму вивчення теми „Вуглеводні” за лекційно-семінарською системою;
- розробити структуру навчальних занять (лекцій, семінарів, тематичних атестацій) для вивчення окремих розділів

даної теми.

В процесі роботи ми притримувались рекомендацій М.П. Гузика [2], який обґрунтовує доцільність такої організації лекційно-семінарської системи організації навчально-виховного процесу, яка включає в себе п'ять таких основних типів занять: лекції, на яких розбирається новий матеріал, комбіновані семінарські заняття (індивідуальне пропрацювання матеріалу), уроки узагальнення та систематизації знань (знову ж таки, переважно в лекційній формі), тематичні заліки, практичні заняття.

На вступних лекціях, розроблених нами, розглядається головне в змісті теми, теоретична основа теми. Значне місце відводиться роботі з підручником, суть якої полягає у виділенні головного в змісті, вивченню логіки та побудові міркувань і доказів.

Наприклад, при вивченні класів органічних сполук навчальний матеріал для лекції групували в такі логічні теми (блоки):

1. Структура молекул і питання класифікації сполук. Основні закономірності, що обумовлюють характерні властивості класу речовин .

2. Загальні та індивідуальні властивості сполук, що відносяться до даного класу. Основні закономірності, що обумовлюють пізнавальне і технологічне значення сполук.

3. Застосування речовин даного класу. Способи їх переробки і синтезу.

Після завершення розгляду матеріалу робота над ним продовжувалась на комбінованих семінарських заняттях. На них організовувалось фронтальне та індивідуальне пропрацювання матеріалу учнями. В структурі комбінованих семінарів, як правило, виділяється три частини: в) вступна, б) навчаюча, в) контролююча.

Ми розробили структуру семінарських занять, на яких основним видом навчальної діяльності є групова діяльність і дали їм назву робочі семінари. Експеримент показав, що на робочих семінарах завдяки груповій діяльності вдається досягти високого ступеня активності й самостійності школярів і до того ж без тривалого підготовчого періоду. Для їх проведення цілком

достатньо нової інформації, одержаної на попередній шкільній лекції чи уроці засвоєння нових знань.

Модель семінару з груповою роботою учнів залежить від його дидактичної мети. Якщо семінарське заняття проводиться з метою формування нових понять, то в самій структурі заняття доцільно виділяти три взаємозв'язані частини: коректуючу, навчаючу, контролюючу.

Коректуюча частина семінару призначена для усної перевірки знань учнів, водночас з якою відбувається уточнення, доповнення, а для окремих учнів і формування фонду теоретичних знань. Дуже важливо, що в коректуючій частині функція контролю переходить від вчителя до учня-консультанта. Цим створюються комфортні умови для пізнавальної діяльності: зникає страх за невдалу відповідь перед учителем і всім класом, відбувається кількохразове прослуховування відповіді товаришів по групі, що дає змогу довчити матеріал. Коректуюча частина — це оцінювання самими учнями рівня засвоєння теоретичного матеріалу, що є основою для наступного відпрацювання знань, формування вмінь.

Навчаюча частина — центральна в семінарському занятті з груповою роботою учнів. Її призначення — забезпечувати міцне і свідоме засвоєння знань, передбачених темою семінару, формувати відповідні вміння.

Як відомо, знання не будуть повноцінними, якщо учні не навчаться їх застосовувати на практиці. Саме з цією метою в навчаючій частині семінару чільне місце відводиться виконанню тренувальних вправ, розв'язуванню задач. Учні кожної групи на доступному для них рівні здійснюють аналітико-синтетичну діяльність, закріплюють і поглиблюють знання, доводять їх до рівня формування вмінь та навичок.

У контролюючій частині семінару відбувається перевірка вчителем знань кожного учня переважно у формі індивідуальних письмових робіт. Одержані результати показують, наскільки оцінки, виставлені консультантом, відповідають рівню знань учнів.

Проведення занять в умовах реального навчально-виховного процесу засвідчило ефективність розробленої нами моделі організації навчальних занять. Робота за лекційно-

семінарської системою після відповідної організаційної підготовки дає змогу гармонізувати спільну діяльність вчителя хімії та учнів, уникнути їх перевантаження, забезпечити належний рівень знань та вмінь учнів.

Якість знань забезпечується достатньою кількістю вправ та постійним моніторингом навчального процесу та рівнем навчальних досягнень учнів, а також доброзичливим ставленням до учнів, діловою робочою атмосферою занять.

Список літератури

1. Буринська Н.М., Л.П. Величко. Викладання хімії в 10-11 класах загальноосвітніх навчальних закладів. К.: Перун, 2013. 238 с.
2. Гузик М.П. Вивчення органічної хімії в школі хімії. К.: Освіта, 2008. 240 с.
3. Ярошенко О.Г. Групова навчальна діяльність школярів: теорія і методика. К.: Партнер, 2017. 208 с.

УДК: 612.897+06:612.172

АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ СЕНСОМОТОРНИХ РЕАКЦІЙ ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ

Шульгач В.А., Волошин О.С.

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

E-mail: voloshyn@tnpu.edu.ua

Дослідження сенсомоторних реакцій дозволяє здійснювати оцінку ефективності сприйняття людиною інформації про середовище існування, обробки цієї інформації нервовою системою і формування реакції відповіді. Вивчення реакції на подразники різної природи передбачає аналіз часового інтервалу реакції, інформацію про який використовують у комплексній характеристиці функціонального стану організму. Має значення проведення подібного роду досліджень як за умов звичайного поточного режиму життєдіяльності організму, так і за впливу функціональних навантажень. Ще один чинник, який варто